

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในทศวรรษที่ผ่านมา ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีในสาขาวิชาการต่างๆ ได้เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็วมากมาย ยังผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงขึ้นในวงการต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ความเจริญดังกล่าวนี้ ได้ส่งผลย้อนกลับมาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวความคิด และการจัดการศึกษาอีกด้วย

ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างของหลักสูตรและระบบโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับประถมศึกษา อันเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณภาพของพลเมือง นั้น ได้พัฒนาการเรียนการสอนจากแบบสอนหนังสือส่วนใหญ่ มาเป็นสอนคน ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ต้องการให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามสมควรแก่ศักยภาพ เน้นให้นักเรียนได้เรียนด้วยการปฏิบัติจริง ศึกษาคนคว่าด้วยตนเอง โดยครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้แสดงมาเป็นผู้กำกับ การแสดง คอยชี้แนะแนวทางและระดับประคองให้นักเรียนไปสู่เป้าหมายตามที่หลักสูตรต้องการ จึงเป็นการกระทำที่ของครูที่จะก่อสร้างเสริมสมรรถภาพในการ เป็นครูให้เหมาะสมกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร เพราะ

ครูเป็นผู้มีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการช่วยพัฒนาประเทศชาติ และการพัฒนาประเทศจะสำเร็จจุลวง ไคหรือล้มเหลวประการใด ย่อมขึ้นอยู่กับนักศึกษากว่าสิ่งอื่นใดเป็นสำคัญ ครูเป็นผู้กำชะตากรรมของเยาวชนของชาติไว้ เป็นผู้ให้ความรู้ ถ่ายทอดคุณลักษณะที่จำเป็นทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่เด็ก โดยผ่านทางการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเองและประเทศชาติ¹

¹ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, ผลงานวิจัยทางการศึกษา (เล่ม 1) เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่อง การวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา, 7-11 กันยายน 2524 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญผล, 2524), หน้า 2-56.

ดังนั้น จึงมีการจัดการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ และ ปรับสภาพให้มีความรู้ความสามารถที่จะปรับปรุงงานที่ตนทำอยู่ให้ได้อย่างขึ้น

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดหนึ่งที่ให้ความสำคัญในการจัดการฝึกอบรมครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 แต่จากการนิเทศตรวจเยี่ยมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรของศึกษานิเทศก์จังหวัดเชียงราย¹ พบว่า ยังมีครูอีกเป็นจำนวนมากมีแนวปฏิบัติไม่สอดคล้องกับหลักการ จุดหมายและโครงสร้างของหลักสูตรเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการสอนของครูไม่เป็นไปในแนวเดียวกันกับที่ได้รับการอบรมไปแล้ว อาจเป็นเพราะมีทัศนคติต่อต้านการใช้หลักสูตรใหม่ หรือไม่พยายามปรับปรุงตนเอง ไม่มีความรู้เพียงพอในหลักการ วิธีการและเนื้อหาสาระของหลักสูตร หรือมีปัญหาอุปสรรคทางด้านการบริหาร - บริการ หลักสูตร จึงทำให้ไม่ไฉฉล ทั้ง ๆ ที่ทางราชการได้พยายามจัดการอบรม สัมมนา ชี้แจง แนะนำและนิเทศติดตามผลมาโดยตลอด ก็ตาม

อย่างไรก็ดี การที่จะให้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายได้นั้น นอกจากการบริหาร - บริการต่าง ๆ แล้ว ก็อยู่ที่ตัวครูเป็นสำคัญ และการที่ครูจะทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพครู และจะต้องเข้าใจหลักสูตรอย่างแจ่มชัด จึงจะจัดประสบการณ์การเรียนให้นักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า "ผู้เรียนจะสามารถบรรลุจุดหมายของหลักสูตรหรือไม่ เพียงใดนั้น สมรรถภาพของครูนับเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง ประการหนึ่ง"⁽²⁾

¹ หน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดเชียงราย, "วิเคราะห์ผลการใช้หลักสูตรปี 2521 และรายงานการประเมินผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษาปีการศึกษา 2522," รวมบทความวิจารณ์การศึกษา [ม.ป.ท.], 2523, หน้า 133, 165.

² โครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู, รายงานการวิจัยคณะที่ 1 การศึกษาความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรการฝึกหัดครูกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, [ม.ป.ท.], 2523, หน้า 2 .

จากการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 เพื่อหาสมรรถภาพของครูประถมศึกษาของคณะวิจัยคณะที่ 1 ตามโครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู คณะผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูประถมศึกษา จำแนกออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 3 ด้าน คือ

ด้านความรู้ ด้านทักษะในการสอน กับ คุณลักษณะและทัศนคติ หมายความว่า ครูประถมศึกษาควรมีความรู้พอที่จะสอนเนื้อหาสาระตามวิชาและกิจกรรมในกลุ่มประสบการณ์ทั้งสี่กลุ่มได้ มีทักษะในการจัดกิจกรรมและการสอนในแบบต่าง ๆ ได้ตามหลักสูตร และมีทัศนคติที่ดีต่อการสอนเด็ก และ วิชาชีพครู¹

สมรรถภาพที่วิเคราะห์ได้นี้ เป็นการคาดหวังว่า ถ้าครูที่สอนในระดับประถมศึกษาที่มีสมรรถภาพดังกล่าว ก็จะสอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 และจะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานของครูมีประสิทธิผลสมเจตนาารมณ์ของหลักสูตร

ผลการวิจัยของคณะวิจัยคณะที่ 1 นี้ นับได้ว่าเป็นงานวิจัยทางการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ซึ่ง พจน์ สะเพียรชัย แห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ² ได้กล่าวถึงบทบาทของงานวิจัยทางการศึกษาไว้ว่า มีประโยชน์ในด้านการกำหนดนโยบาย การหาแนวทางแก้ปัญหาและการจัดแนวดำเนินการทางการศึกษาที่เหมาะสม แต่โดยที่งานวิจัยทางการศึกษาในปัจจุบันได้มีการขยายตัวกว้างขวางมากขึ้นกว่าเดิม ในทางปฏิบัติในบางครั้งยังประสบปัญหาและอุปสรรคในด้านการต่าง ๆ เป็นต้นว่า ในด้านการเผยแพร่ผลงานการวิจัย ปัญหาการประสานสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยด้วยกัน และระหว่างนักวิจัยกับผู้ใช้ผลงานการวิจัย ปัญหาการนำผลการวิจัยไปถึงมือผู้ใช้ ปัญหาการวิจัยต่อเนื่อง ฯลฯ เป็นต้น ฉะนั้น งานวิจัยทางการศึกษาจำเป็นต้องสนับสนุนทั้งในด้านการปริมาณและคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อจะให้นำเอาผลที่ได้จากการวิจัย ไปเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาวางแผนการศึกษาของประเทศให้มากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้นไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าควรให้นำผลการวิจัยสมรรถภาพครูประถมศึกษาที่วิเคราะห์ได้จากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรฐานหรือเกณฑ์ของสมรรถภาพครูประถมศึกษาโดยทั่วไปที่สอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ไปวิจัยต่อเนื่อง เพื่อวิเคราะห์

1. เรื่องเดียวกัน, หน้า 346.

2. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, ผลงานวิจัยทางการศึกษา (เล่ม 1), หน้า 61-62.

เปรียบเทียบกับสมรรถภาพครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงรายว่า สอดคล้องหรือตรงกับ ความรู้ความสามารถหรือไม่เพียงใด เพื่อที่จะได้ทราบสมรรถภาพที่แท้จริงของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงราย และจะได้เป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง ช่อมหรือเสริมสมรรถภาพ ของครูทั้งในด้านการบริหาร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา การฝึกอบรมครูประจำการ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ต่อไป เพราะ " ครูเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อ คุณภาพการศึกษา และมีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็ก ให้เจริญงอกงามทุกด้าน " 1

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถภาพของครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อสำรวจความสอดคล้องและไม่สอดคล้องของสมรรถภาพครูโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงราย กับ สมรรถภาพที่คาดหวังตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521
3. เพื่อนำผลที่ได้จากการสำรวจมาเสนอโครงการฝึกอบรมครูโรงเรียนประถมศึกษาใน จังหวัดเชียงราย

สมมติฐานในการวิจัย

สมรรถภาพครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย สอดคล้องกับสมรรถภาพที่ วิเคราะห์ได้จากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521

ขอบเขตของการวิจัย

มุ่งศึกษาเฉพาะสมรรถภาพของครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย ด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะและทัศนคติ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด, เทศบาล และ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

¹บุญชม ไชยโกษีย์, " การส่งเสริมการศึกษาระหว่างประจำการของครูประถมศึกษา," วารสารวิทยาลัยวิชาการศึกษามหาสารคาม, 2511, หน้า 10.

ขอทกลงเบื้องต้น

1. สมรรถภาพของครูโรงเรียนประถมศึกษาที่วิเคราะห์ได้จากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 เป็นตัวแทนหรือเกณฑ์ของสมรรถภาพครูโรงเรียนประถมศึกษาโดยทั่วไป ที่สอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521
2. การวิจัยครั้งนี้ไม่ศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้ครูมีสมรรถภาพแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพครูโรงเรียนประถมศึกษาและโครงการอบรมครู
2. นำแบบสำรวจคุณลักษณะครูประถมศึกษา ที่คณะวิจัยคณะที่ 1 ของโครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูได้วิเคราะห์ไว้แล้ว ไปจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม แล้วนำไปให้กลุ่มตัวอย่างประชากร คือครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ปีการศึกษา 2524 ในโรงเรียนทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 405 คน ทอมโดยการประเมินตนเอง
3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าคะแนนเฉลี่ย และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการรับรู้สมรรถภาพตนเองของครูในแต่ละข้อรายการ
4. พิจารณาสรุปความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างสมรรถภาพครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ กับ สมรรถภาพที่คาดหวังตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 โดยดูจากค่าร้อยละเฉลี่ยของสมรรถภาพแต่ละด้าน ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วนำผลที่ประเมินได้มาพิจารณานำเสนอโครงการอบรมครูในรูปแบบที่เหมาะสมต่อไป.

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบสมรรถภาพของครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ว่ามีจุดเด่นหรือข้อบกพร่องในด้านใด เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษา ผู้ниเทศการศึกษ ตลอดจนตัวครูเอง ในการที่จะจัดซ่อมหรือเสริมสมรรถภาพครู ให้ตรงกับความต้องการ ของหลักสูตรต่อไป.

2. เป็นประโยชน์ต่อการเสนอแนะวิทยาลัยครูเชียงราย ในการฝึกอบรมครูประจำการ การอบรม อ.ศ.ร. และเป็นแนวทางในการผลิตครูประถมศึกษาต่อไป

- คำจำกัดความ

1. สมรรถภาพครู หมายถึง คุณลักษณะที่ดีของครู อันจะมีผลต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร ในการวิจัยครั้งนี้ ครูที่มีสมรรถภาพต้องประกอบด้วย คุณลักษณะ 3 ประการ คือ ความรู้ ทักษะ ทศนคติ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่วิเคราะห์ได้จาก หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521

2. ครูโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง ครูที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ปีการศึกษา 2524 ทั้งในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด , เทศบาล และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในจังหวัดเชียงราย.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย